

3
(52)

2012

LATVIJAS

TAUTSAMNIECĪBA:

MAKROEKONOMISKAIS
APSKATS*Ekonomikas attīstības pamatrādītāji**Ekonomiskā politika**Makroekonomiskā attīstība**Iekšzemes kopprodukts**Nozaru attīstība**Apstrādes rūpniecība**Investīcijas**Ārējā tirdzniecība**Maksājumu bilance**Cenas**Monetārie rādītāji**Vaists konsolidētais kopbudžets**Iedzīvotāju ienākumi**Nodarbinātība un bezdarbs**Baltijas valstis***Latvija: 2012**

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.10.2012. (tūkst.)	2 032
tai skaitā:	
pilsētās	1 379
no tiem galvaspilsētā Rīgā	648
laukos	653

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	Fakts			Prognoze		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos</i>						
Iekšzemes kopprodukts	-3,3	-17,7	-0,9	5,5	5,0	3,7
Patēriņa cenas	15,4	3,5	-1,1	4,4	2,3	2,0
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>						
Vispārējā valdības sektora deficitā vai pārpalikums	-4,2	-9,7	-8,1	-3,4	-1,9	-1,4
Vispārējais valdības parāds	19,8	36,7	44,5	42,2	44,5	45,8
Eksporta-importa saldo	-13,7	-1,5	-1,4	-4,8	-4,4	-5,0
Bezdarba līmenis*	7,5	16,9	18,7	16,2	15,1	13,5

	2010				2011				2012	
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
<i>izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos</i>										
Iekšzemes kopprodukts	-4,0	3,1	2,8	3,6	5,7	6,6	5,7	6,9	5,0	
Patēriņa cenas	-2,1	-0,1	1,8	4,0	4,8	4,5	4,2	3,4	2,3	
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>										
Vispārējā valdības sektora deficitā vai pārpalikums	-4,3	-6,5	-16,1	-2,4	2,0	-1,8	-10,6	1,9	3,9	
Eksporta-importa saldo	-0,1	-2,6	-2,1	-2,7	-3,4	-6,6	-2,5	-4,9	-4,7	
Bezdarba līmenis*	19,4	17,9	16,9	17,6	17,1	15,1	15,0	16,3	16,1	

* darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem, 15-74 gadi (no 2011. gada dati pārrēķināti pēc Tautas skaitīšanas datiem. Pārrēķini par 2008.-2010. gadu būs pieejami 2013. gada 2. pusē. Līdz tam, sākot ar 2011. gadu, dati nav salīdzināmi ar iepriekšējiem periodiem).

Ekonomiskā politika

Latvija sekmīgi turpina atgūties no globalās finanšu krīzes radītajām sekām. 2011. gada beigās tika veiksmīgi pabeigta starptautiskā aizdevuma programma, apliecinot, ka Latvija ir piederīga Ziemeļvalstīm, kam raksturīga atbildīga attieksme pret valsts pārvaldi un finansēm. Latvijas ekonomikas atveselošanās atzīta arī starptautiski, starptautisko reitingu aģentūrām paaugstinot Latvijas kredītreitingu, kas samazina gan valsts izdevumus ārejā parāda apkalpošanai, gan arī aizņemšanās izmaksas uzņēmējiem.

Gatavojot 2013. gada valsts budžeta projektu, pirmo reizi pēdējo četru gadu laikā Latvija varēja atlauties palielināt budžeta izdevumus. Nākamā gada valsts budžeta prioritātes ir ekonomikas attīstība, demogrāfiskās situācijas uzlabošana un atalgojuma palielināšana noteiktām sabiedriskajā sektorā strādājošo kategorijām.

2013. gada budžeta deficitis samazināts līdz 1,4% no IKP, arī turpmākajos gados budžeta deficitis tiks mazināts, nonākot pie sabalansēta budžeta, vēlākais, 2016. gadā. Lai izveidotu pretciklisku un ilgtspējīgu fiskālās politikas ietvaru, Saeimā ratificēts *Fiskālās disciplīnas līgums*, izstrādāts un Saeimā iesniegts *Fiskālās disciplīnas likumprojekts*.

Galvenais nodokļu politikas uzsvars ir darbaspēka nodokļu samazināšana. Valdība ir lēmusi no 2013. gada 1. janvāra līdz 2015. gada 31. decembrim samazināt iedzīvotāju ienākumu nodokļu pamatlīklī no 25% uz 20%. Savukārt ar 2012. gada 1. jūliju ir samazināta pievienotās vērtības nodokļa standartlīkme par 1% un tagad tā ir 21% apmērā.

Šobrīd noteik darbs pie euro valūtas ieviešanas Latvijā. Valdība par euro ieviešanas mērķa datumu ir noteikusi 2014. gada 1. janvāri. Kā rāda prognozes, tad Latvija spēs izpildīt Māstrihtas kritērijus, ar

kuriem tiek mērīta valsts gatavība dalībai Eiropas Monetārajā Savienībā.

Valdības politika ir vērsta uz to, lai sekmētu ilgtspējīgu attīstību Latvijā, augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, kā arī radītu labāk apmaksātas darbavietas. Šajā jomā būtisks ir darbs pie *Nacionālās industriālās politikas* izstrādes, kas izcīmēs galvenos valsts atbalsta principus nākamajam struktūrfondu plānošanas periodam.

Jauna kvalitātē sākta investīciju piesaiste – izveidota *Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome* un ieviesta investīciju piesaistes stratēģija *Polaris*. Šo darbību mērķis ir efektīvi koordinēt valsts un pašvaldību iestāžu, kā arī nevalstisko organizāciju aktivitātes, lai potenciālajam investoram vienkāršotu interesējošo jautājumu noskaidrošanu, sekmītu projektu virzību un savalciņi novērstu radušās problēmas.

Vienlaikus valdība īsteno virknī pasākumus administratīvo šķēršļu novēršanai nodokļu politikas un administrešanas, maksātnespējas procesa, nekustamā išpūsuma reģistrācijas, tūrisma, būvniecības u.c. jomās. Pasaules Banks *Doing Business 2013* indeksā Latvija ieņem 25.vietu no 185 aplūkotajam valstīm vai 8.vietu starp ES dalībvalstīm. *Doing Business 2013* Latvija ir iekļauta kā labās prakses piemērs uzņēmējdarbības vides sakārtošanā. Pētījumā ir atzīts, ka valsts pārvaldes mērķiecīgu uzdevumu rezultātā Latvija piecpadsmit gadu laikā ir nodrošināts nepārtrauks reformu cikls, pateicoties tam ieguvēji ir Latvijas ekonomika un uzņēmēji.

Uzsākta visaptveroša enerģētikas politikas reforma – detalizēti izanalizējot līdzšinējo enerģētikas politikas īstenošanu, valsts atbalsta apmēru un efektivitāti, izstrādāts jauns piedāvājums turpmākajai enerģētikas politikai līdz 2030. gadam.

Makroekonomiskā attīstība

No 2005. līdz 2007. gadam apjomīgā ārējā kapitāla ieplūde stimulēja būtisku privātu patēriņu un investīciju pieaugumu. IKP vidējē gada pieauguma tempi pārsniedza 10%, un bija vieni no straujākajiem ES. 2008. un 2009. gadā, globālās finanšu krīzes rezultātā apstājoties ārējā kapitāla ieplūdei, iestājās recessija. Krīzes laikā IKP samazinājās par $\frac{1}{4}$ daļu, saruka nodarbinātība un pieauga bezdarbs.

Kopš 2009. gada beigām ekonomiskā lejupslīde Latvijā tika apturēta un atsākās izaugums.

Ekonomiskās izaugsmes uzlabošanos pamatā noteica ārējā pieprasījuma un attiecīgi eksporta pieaugums, kā arī tirgojamo nozaru izaugums. Ienākumu pieaugums no eksporta veicināja pakāpenisku iekšējā pieprasījuma kāpumu. Lai arī 2011. gada otrajā pusē pieauga nenoteiktība ārējos tirgos, tomēr Latvijas ekonomikā saglabājās stabili izaugsmes tempi un 2011. gadā kopumā IKP pieauga par 5,5 procentiem.

Arī 2012. gadā Latvijas tautsaimniecībā bija vērojama stabila izaugums, lai arī ES kopumā 2012. gadā izaugums ir vājā. Latvijā 2012. gada trīs ceturkšņos IKP ir par 5,6% lielāks nekā 2011. gada atbilstošajā periodā. IKP kāpumu ir noteicis gan eksporta, gan pieprasījuma pieaugums iekšējā tirgū. Šī gada trīs ceturkšņos iekšzemes pieprasījums bija par 6,5% lielāks nekā 2011. gada attiecīgajā periodā. Pieaug arī nefinanšu investīcijas – par 16,2%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Aizvien straujāk aug privātās patēriņš. 2012. gada trīs ceturkšņos tas bija par 5,7% lielāks nekā pirms gada.

Joprojām liela loma Latvijas tautsaimniecības attīstībā ir eksportam. Laikā, kad globālā izaugums saglabājās nestabila, Latvijas preču eksports joprojām aug. 2012. gada deviņos mēnešos preču un pakalpojumu eksports par 7,3% pārsniedza 2011. gada attiecīgā perioda limeni.

Saglabājoties eksporta iespējām, joprojām augsti pieauguma tempi ir apstrādes rūpniecībā – trīs ceturkšņos ražošanas apjomi par 10,5% pārsniedza 2011. gada atbilstošā perioda līmeni. Aizvien lielaks devums tautsaimniecības izaugsmē ir arī uz iekšējo tirgu orientētām nozarēm. Augošais privātais patēriņš veicina tirdzniecības pieaugumu – Mazumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījums 2012. gada trīs ceturkšņos par 9,8% pārsniedza pagājušā gada trīs ceturkšņu līmeni. Būvniecības apjomi turpināja augt un 2012. gada trīs ceturkšņos tie bija par 16,3% lielāki nekā pirms gada.

Turpina uzlaboties situācija darba tirgū. 2012. gada 3. ceturksnī nodarbināto skaita sasniedza 905 tūkstošus, kas ir par 3,4% vairāk nekā iepriekšējā gada 3. ceturksnī. Atbilstoši ir sarucis bezdarba līmenis. Pakāpeniski pieaug arī darba samaksas.

Turpina mazināties inflācija. Ja vēl 2012. gada sākumā cenu pieaugumu galvenokārt noteica energoresursu (degviela, dabasgāze, siltumenerģija) un pārtikas sadārdzināšanās, kam pamatā bija ārējie faktori, tad kopš 2012. gada vidus ārējo faktoru spiediens uz inflāciju ir mazinājies. Oktobrī patēriņa cenas bija par 1,6% augstākas nekā pirms gada, bet gada vidējā inflācija saruka līdz 2,7%. Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsem kopumā 2012. gadā vidējais patēriņa cenu līmenis var par 2,3% pārsniegt 2011. gada vidējo cenu līmeni.

2012. gads turpinās ar pozitīvām tendencēm tautsaimniecībā, tomēr saglabājās ārējās vides riski saistībā ar turpmāko situācijas attīstību eirozonā. Palēninoties izaugsmes tempiem mūsu galvenajās tirdzniecības partnervalstīs, Latvijas eksporta pieaugums var kļūt mērenāks un tā pozitīvais efekts uz tautsaimniecību var mazināties. Kopumā 2012. gadā, kā tika prognozēts iepriekš, IKP pieaugums būs ap 5 procentiem.

Iekšzemes kopprodukts

Pēc apjomīga samazinājuma krīzes laikā, kops 2009. gada nogales Latvijas tautsaimniecībā vērojama pakāpeniska izaugsme. 2011. gadā IKP turpināja stabili pieauga, par 5,5% pārsniedzot 2010. gada līmeni.

2012. gadā, neskatoties uz vājo ekonomikas izaugsmi Eiropas Savienībā, situācija Latvijas tautsaimniecībā saglabājas stabila un IKP pieauguma tempi ir straujākie starp ES dalībvalstīm.

2012. gada 3. ceturksnī IKP par 5,2% pārsniedza iepriekšējā gada 3. ceturksnī līmeni. Līdz ar to kopumā šī gada trīs ceturkšņos IKP ir par 5,6% lielāks nekā 2011. gada atbilstošajā periodā.

Ceturksnā laikā IKP palielinājās par 1,7% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Kopumā kops 2009. gada 3. ceturksnā, kas bija krīzes zemākais punkts, IKP ir pieaudzis par 14,7% un pašlaik ir 86% no pirmskrīzes līmeņa.

Joprojām liela loma Latvijas tautsaimniecības attīstībā ir eksportam. Laikā, kad globāla izaugsme saglabājas nestabila un galvenajos Latvijas eksporta

tirgos izaugsme ir vāja, Latvijas eksporta apjomī joprojām pieaug. Šī gada 3. ceturksnī preču un pakalpojumu eksports bija par 7,3% lielāks nekā 2011. gada 3. ceturksnī, bet gada trīs ceturkšņos – par 7% pārsniedza 2011. gada trīs ceturksnī līmeni.

Situācijas uzlabošanās darba tirgū veicina privātā patēriņa pieaugumu. 2012. gada 3. ceturksnī tas bija par 5,7% lielāks nekā 2011. gada attiecīgajā periodā.

Pēc apjomīga samazinājuma krīzes laikā ir stabilizējies sabiedriskais patēriņš. Joprojām pieaugums saglabājas nefinanšu investīcijām, kas 2012. gada 3. ceturksnī pieauga par 2%, salīdzinot ar 2011. gada 3. ceturksni. Kopumā iekšzemes pieprasījums 2012. gada 3. ceturksnī bija par 6,5% lielāks nekā 2011. gada attiecīgajā periodā.

Preču un pakalpojumu imports 2012. gada 3. ceturksnī samazinājās par 1,3%, salīdzinot ar iepriekšēja gada atbilstošo periodu, bet gada deviņos mēnešos par 3,9% pārsniedza 2011. gada attiecīgā perioda līmeni.

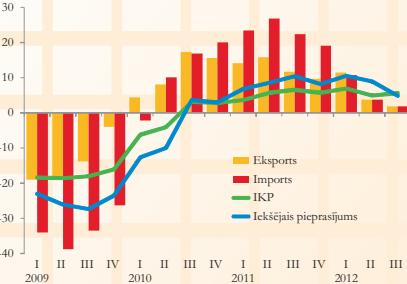
IKP dinamika pa ceturkšņiem

sezonāli izlīdzināti dati, 2008. gada 4.cet. = 100

IKP izlietojums

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Nozaru attīstība

Kopš 2009. gada gan pieprasījuma pieaugums ārējos tirgos, gan konkūrēspējas pieaugums bija pamats tirgojamo nozaru straujākai izaugsmei. Šo nozaru īpatsvars IKP 2011. gadā bija gandrīz 37% pretstāvus 26% 2007. gadā.

Pēdējos gados stabila izaugsmē vērojama apstrādes rūpniecības un transporta nozarē. Pakāpeniski atjaunojoties privātajam patēriņam, kopš 2011. gada pieaug tirdzniecības nozarē sniegtie pakalpojumi apjomī. Pēc apjomīgās lejupslīdes krīzes laikā, 2011. gada vidū izaugsmē atsakās būvniecībā.

Savukārt pakalpojumu nozarēs situācija uzlabojās lēni un sniegtie pakalpojumi apjomī 2011. gadā saglabājās 2010. gada līmeni.

Saglabājoties eksporta iespējām, augsti pieauguma tempi joprojām ir vienā no Latvijas tautsaimniecības lielākajām nozarēm – apstrādes rūpniecībā. Tās ražošanas apjomī 2012. gada 3. ceturksnī par 7,2% pārsniedza 2011. gada arīstlošā ceturksnī līmeni.

2012. gadā aizvien lielāks devums tautsaimniecības

izaugsmē ir arī uz iekšējo tirgu orientētām nozarēm.

Tirdzniecības nozarē sniegtie pakalpojumi apjomī 2012. gada 3. ceturksnī par 7,4% pārsniedza 2011. gada 3. ceturksnī līmeni un gada devījos mēnešos bija par 7,3% lielāks nekā 2011. gada janvārī-septembrī.

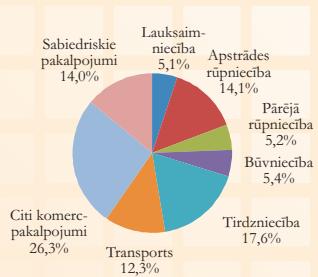
2012. gada 3. ceturksnī, salīdzinot ar 2011. gada 3. ceturksnī, būvniecības produkcijas apjoms pieauga par 8,3%. 2012. gada devījos mēnešos, būvniecības produkcijas apjomi pieauga par 16,3%. Būvniecības apjomi sastāda tikai pusi no pirmskrīzes līmeņa. Pēc krīzes liela loma būvniecības nozarē bija valsts un pašvaldību pasūtījumiem. Nemot vērā to, ka struktūrfondi finansējums nepieaug, tas mazina arī šo pasūtījumu ieguldījumu būvniecības nozares pieaugumā.

Turpina pieaugt kāru pārvadājumi. Kravu pārvadājumu apjomī dzelzceļā 2012. gada 3. ceturksnī pieauga par 1,9%, savukārt ostās – par 7,2%, salīdzinot ar 2011. gada atbilstošo ceturksnī.

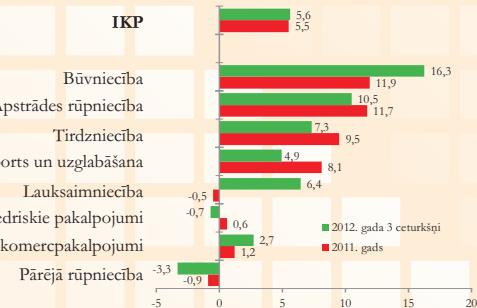
Savukārt sabiedrisko un komercpakalpojumu pieprasījums 2012. gadā aug mēreni.

IKP nozaru griezumā

struktūra 2011. gadā, procentos

izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos

Apstrādes rūpniecība

Atkopšanās no krizes radītajām sekām kopumā nozarei notiek samērā strauji, ko nosaka ne tikai pieprasījuma pieaugums tirdzniecības partnervalstis, bet arī konkurents pējas pieaugums, kas tika panākts, krizes laikā būtiski samazinot izmaksas. Neraugoties uz sasnāpto situāciju eirozonā un vājo ekonomisko izaugsmi vairākās ES dalībvalstis, Latvijas apstrādes rūpniecības dzinulis joprojām ir eksports. Vienlaikus pakāpeniski turpina palielināties pieprasījums arī pēc rūpniecības precēm iekšējā tirgū.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomiem 2012. gada laikā ik mēnesi ir raksturīgas loti izteiktas svārstības, tomēr kopumā 2012. gada apstrādes rūpniecības ražošanas apjomī turpina augt. Pēc ražošanas apjomu kāpuma vasaras mēnešos, septembrī salīdzinājumā ar augustu ražošanas apjomī apstrādes rūpniecībā saruka, ko lielā mērā ietekmēja vājāks pieprasījums būvniecībā un izvejielu trūkums kāmisko vielu un to produktu ražošanas nozarē.

2012. gada 9 mēnešos apstrādes rūpniecības

ražošanas apjomi par 10,5% pārsniedza 2011. gada atbilstošā perioda līmeni. Lielākais ieguldījums pieaugumā joprojām ir metalapstrāde (pieaugums par 18,2%). Kokapstrādē ražošanas apjomi ir pieaugaši par 1,5%. Nemetalisko minerālu ražošanas apjoms 2012. gada 9 mēnešos ir par 10,2% lielāks nekā 2011. gada 9 mēnešos. Pozitīvas tendences ir vērojamas arī elektrisko un optisko iekārtu ražošanā (pieaugums par 24%) un mašīnu un iekārtu ražošanā (pieaugums par 8%). Pārtikas rūpniecībā ražošanas apjomi 2012. gada 9 mēnešos, salīdzinot ar 2011. gada 9 mēnešiem, pieauga par 3,3 procentiem.

2012. gada 9 mēnešos nozares apgrozījums ir par 14,2% lielāks nekā 2011. gada atbilstošajā periodā. Apgrozījuma pieaugumu galvenokārt noteica eksportā realizētās produkcijas pieaugums (pieaugums par 18,9%). Pakāpeniski aug pieprasījums arī vietējā tirgū, kur 2012. gada 9 mēnešos realizētās produkcijas apjomi par 6,9% pārsniedza 2011. gada atbilstošā perioda līmeni.

Produkcijas apjoma indekss

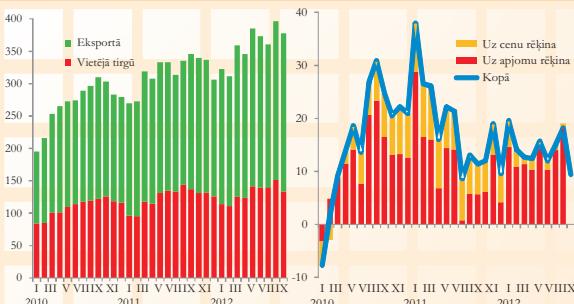
sezonāli neizglīdzināti dati, 2005. gads = 100

Produkcijas realizācija

faktiskās cenas, milj. latu

% pret iepriekšējā gada atbilstošā periodu

Investīcijas

Ekonomikas stabilizēšana ir pozitīvi ietekmējusi investīšanas procesus Latvijā. Investīciju aktivitātēs kopš 2010. gada beigām pakāpeniski pieauga.

2011. gadā Latvijas tautsaimniecībā bija investēts gandrīz par 28% vairāk nekā 2010. gadā. Investīciju apjomu turpina pieaugt arī 2012. gadā. 1. pusgadā, salīdzinot ar 2011. gada 1. pusi, investīciju apjomu pieauga par 28% un veidoja 20,8% no IKP. Investīciju apjomu palīelināšanos lielā mērā ietekmēja ieguldījumi enerģētikas, kokapstrādes, kā arī metālapstrādes nozarēs. Kaut arī investīciju dinamika ir visai strauja, tomēr to apjomu vidēji ceturksni ir gandrīz uz pusi mazāki nekā 2007. gadā. Viens no investīciju ierobežojošiem faktoriem ir kreditēšanas lēnā atjaunošanās.

Kopš 2010. gada atsākās ārvalstu tiešo investīciju pieaugums. Latvijas tautsaimniecībā piesaistīto ĀTI apjoms 2010. gadā gandrīz 4 reizes pārsniedza 2009. gadi līmeni, bet 2011. gadā ĀTI plūsmas gandrīz 3,5 reizes pārsniedza 2010. gada piesaistīto ĀTI apjому. 2012. gadā ĀTI ieplūde piebremzējās,

1. pusgadā piesaistīto ĀTI apjoms bija uz pusi mazāks nekā pirms gada. To lielā mērā noteica ĀTI plūsmu samazinājums gada 2. ceturksnī, kas galvenokārt bija saistīts ar negatīvām neto plūsmām enerģētikas nozarē un darījumos ar nekustamo ipašumu. Jāatzīmē, ka 3. ceturksnī ĀTI plūsmas bija gandrīz 3 reizes lielākā apjomā, nekā 2. ceturksnī.

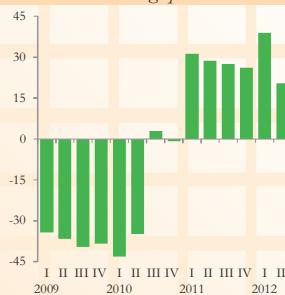
Uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā 2012. gada jūnija beigās veidoja 6675 milj. latu (9497 milj. eiro).

Salīdzinot ar 2011. gada 1. jūliju, uzkrātās ĀTI pieauga par 5,1%, t.sk. apstrādes rūpniecībā – par 2,7%. Nozaru struktūrā lielāks uzkrātā ĀTI ipatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

Vairāk nekā 70% no uzkrātām ĀTI ir ES valstu investīcijas, ceturtais daļa no tām ir jauno ES dalībvalstu investīcijas. Lielākās ieguldītājvalstis ir Zviedrija (24,6% no uzkrātām ĀTI 2012. gada jūnija beigās), Igaunija (5,8%), Vācija (4,9%) un Niderlande (8,1%). Krievijas uzņēmēju investīcijas Latvijā veido 4,4% no uzkrātām ĀTI.

Bruto pamatkapitāla veidošana

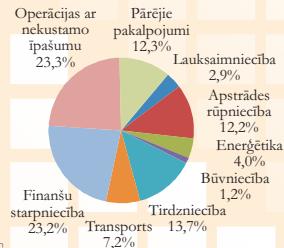
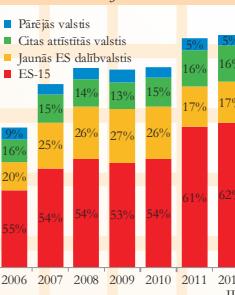
% pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu

Uzkrātās ārvalstu tiešas investīcijas

pa valstu grupām, perioda beigās milj. latu

pa nozarēm, 2012. gada jūnija beigās procentos

Ārējā tirdzniecība

Latvijas preču eksports 2011. gadā faktiskajās cenās, salīdzinot ar 2010. gadu, pieauga par 28%, bet salīdzināmās cenās – par 14%. 2012. gada trīs ceturkšņos preču eksports turpinā augt strauji (faktiskajās cenās par 13%, salīdzinot ar 2011. gada janvāri-septembrī).

Arī preču imports 2011. gadā pieauga ļoti strauji, faktiskajās cenās – par 31%, bet salīdzināmajās cenās par 22%. 2012. gada trīs ceturkšņos preču imports ir pieaudzis līdzīgi kā eksports (faktiskajās cenās par 13%, salīdzinot ar 2011. gada janvāri- septembrī).

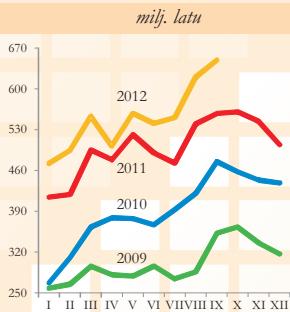
2012. gada trīs ceturkšņos eksporta apjomu pieaugums ir vērojams visās preču grupās, izņemot nelielu samazinājumu transporta līdzekļu eksporta grupā. Vairāk nekā trešo daļu no visa eksporta pieauguma nodrošina lauksaimniecības un pārtikas preču eksports. Ievērojami aug arī mašīnbūves produkcijas, kā arī metālu un to izstrādājumu eksports, kuru ieguldījums kopējā eksporta

pieaugumā ir attiecīgi 19% un 17 procenti.

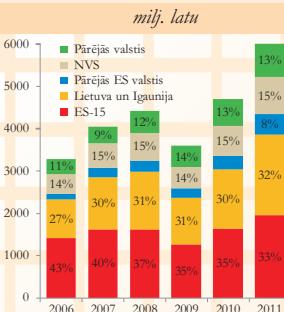
Eksports uz ES valstīm 2012. gada trīs ceturkšņos pieauga par 8%, salīdzinot ar 2011. gada attiecīgo periodu. Lielāko devumu šajā pieaugumā deva lauksaimniecības un pārtikas produktu, kā arī mašīnbūves produkcijas eksporta pieaugums. Savukārt uz NVS valstīm eksports pieauga ievērojami straujāk – par 19%. Arī uz šīm valstīm vairāk nekā pusi no visa eksporta pieauguma nodrošina lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta pieaugums.

2012. gada janvāri-septembrī, salīdzinot ar 2011. gada 9 mēnešiem, eksporta apjomu uz Igauniju pieauga par 7%, savukārt uz Lietuvu nedaudz samazinājās – par 1%. Lielu daļu eksportā uz Lietuvu un Igauniju sastāda lauksaimniecības un pārtikas preces, kā arī mašīnbūves produkcija. Šīs abas preču grupas arī deva lielāko ieguldījumu eksporta pieaugumā.

Preču eksporta dinamika

Eksporta struktūra
pa valstu grupām

Preču importa dinamika

Maksājumu bilance

Maksājumu bilances tekošā konta dinamika ir stabila, bet izteiktām svārstībām, kas bija vērojamas ekonomikas lejupslides gados. Kopš 2010. gada 2. puses tekošais korts ir ar nelielu deficitu.

2011. gadā deficitis bija 2,4% no IKP, bet 2012. gada 1. pusgadā – 2,9%. Savukārt 3. ceturksnī tas bija 0,5% no IKP. Pašreizējais tekošā konta stāvoklis liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību.

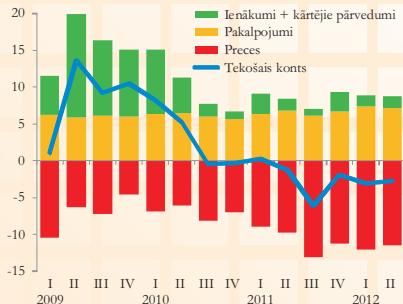
Tekošā konta stāvokli galvenokārt nosaka ārējās tirdzniecības bilances izmaiņas. Kopš 2011. gada palielinoties ekonomiskajām aktivitātēm preču imports pieauga straujāk nekā eksports un ārējās tirdzniecības deficitis palielinās. 2011. gadā tas sasniedza 9,9% no IKP, savukārt 2012. gada 1. pusgadā ārējās tirdzniecības deficitis palielinājās līdz 11,7% no IKP. Gandrīz 2/3 ārējās tirdzniecības deficitā dzēs pakalpojumu bilance. 2012. gada 1. pusē pakalpojumu bilances pārpakalums bija 7,3% no IKP (2011. gadā – 6,5% no IKP).

Tekošā konta ienākumu bilance kopš 2010. gada 3. ceturksnā ir negatīva. 2011. gadā ienākumu bilances deficitis bija 0,9% no IKP, bet 2012. gada 1. pusgadā tas palielinājās līdz 1,7% no IKP. Ienākumu bilances deficitā palielināšanās ir saistīta ar nerezidentu ieguldījumu ienākumu, t.sk. nerezidentu izmaksāto dividēnu apjoma pieaugumu.

Kopš 2009. gada maksājumu bilances finanšu korts (bez rezerves aktīviem) ir negatīvs, un tā svārstības pa ceturksniem joprojām ir samērā lielas. Finanšu konta stāvokli pārsvārā nosaka privātā sektora (komercbanku) ārējo parādaistību un valsts sektora ilgtērija aizņēmumu izmaiņas. Valdības bruto ārējais parāds 2012. gada jūnija beigās bija 5019,2 milj. latu (34% no IKP), t.i., par 14% lielāks nekā pirms gada. Savukārt, Latvijas kopējais bruto ārējais parāds 2012. gada jūnija beigās bija 145,2% no IKP, kas ir par 9,8 procentpunktiem zemākā līmenī nekā pirms gada.

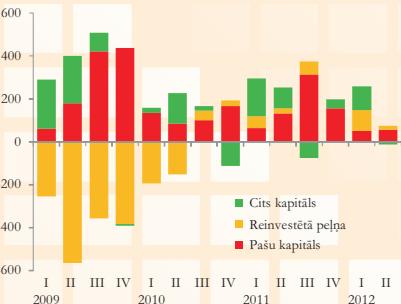
Tekošais korts

procentos pret IKP

Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā

perioda laikā saņemtās, milj. eiro

Cenas

2011. gada beigās patēriņa cenas bija par 4% augstākas nekā 2010. gada decembrī, bet vidēji 2011. gada laikā cenu līmenis pieauga par 4,4%, salīdzinot ar 2010. gada vidējo līmeni.

2012. gada oktobrī, salīdzinot gan ar 2011. gada decembri, gan ar 2011. gada oktobri, patēriņa cenu līmenis ir palielinājies par 1,6%. Tajā pašā laikā gada vidējā inflācija, kas ir rādītais, kuru izmanto Māstrihtas kritēriju vērtēšanā, turpina samazināties – oktobrī gada vidējā inflācija bija 2,7%. Straujāks cenu kāpums bija vērojams 2012. gada četros mēnešos. To lielā mērā ietekmēja energoresursu (degviela, dabasgāze) sadārdzināšanās un pārtikas cenu kāpums pasaulei. Savukārt, kopš aprīla cenu līmenis samazinās, ko nosaka gan sezonālīe faktori pārtikai un apģērbam, gan pievienotās vērtības nodokļa likmes samazināšana. Vienlaikus pēdējos mēnešos ir vērojams arī pasaules cenu kritums naftai un pārtikas produktiem, kas arī ietekmē kopējā cenu līmeņa

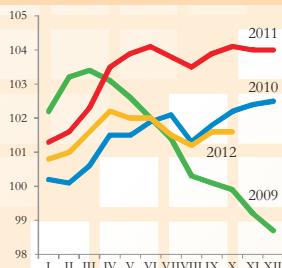
samazināšanos Latvijā.

Kopējais ražotāju cenu līmenis Latvijas apstrādes rūpniecībā 2012. gada septembrī, salīdzinot ar 2011. gada septembrī, ir pieaudzis par 1,3%. Gada laikā apstrādes rūpniecības ražotāju cenas ir augušas par 0,9% vietējā tirgū realizētajai produkcijai un par 1,7% eksportētajai produkcijai.

Šī gada septembrī, nedaudz pieaugot vietējā tirgū realizētās produkcijas cenām, par 2,6% pieauga arī kopējais ražotāju cenu līmenis (salīdzinot ar 2011. gada septembrī). Gada laikā vietējā tirgū realizētajai produkcijai ražotāju cenas būtiski ir augušas elektroenerģijā, gāzes apgādē, siltumapgādē un gaisa kondicionēšanā (par 6,2%) un elektrisko iekārtu ražošanā (par 5,8%). Savukārt ražotāju cenas eksportētajai produkcijai gada laikā visvairāk pieauga pārtikas produktu ražošanā (par 6,9%), datoru, elektroniku un optisko iekārtu ražošanā (par 26,4%) un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanā (par 7,9%).

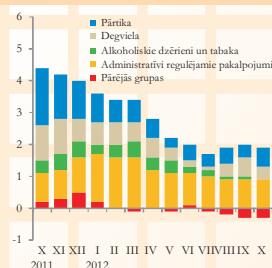
Patēriņa cenu indekss

iepriekšējā gada decembris = 100

Preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu

ieguldījums 12 mēnešu izmaiņās

Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā

2010. gada decembris = 100

Monetārie rādītāji

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos, situācija finanšu sektorā pakāpeniski stabilizējas.

2012. gada pirmajā pusē no jauna izsniegti krediti 489,1 milj. latu apmērā, kas ir par 15,3% vairāk nekā 2011. gada 1. pusē, tomēr kopumā to apjoms ir pārāk mazs, lai kompensētu esošā kredītporfeļa atmaksas un pakāpeniski augošo norakstīto kreditu apjomu. Apjomā zinātākās kredītu izsniegumi uzņēmējdarbībā – finanšu un apdrošināšanas darbībās un elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarēs. Šajā periodā ievērojami sarucis no jauna izsniegti kredītu skaits (par 57%), īpaši tādās nozarēs kā transports un uzglabāšana un finanšu un apdrošināšanas darbības.

2012. gada pirmajā pusgadā turpina uzlaboties arī kredītporfeļa kvalitāte – ar maksājuma kavējumu bija 20,9% kredītu, kas ir par 4,4% mazāk nekā 2011. gada pirmajā pusgadā. Krediti rezidentiem ar maksājumu kavējumu virs 180 dienām samazinājās

par gandrīz 40%, savukārt par 19% samazinājās krediti ar maksājuma kavējumu līdz 30 dienām.

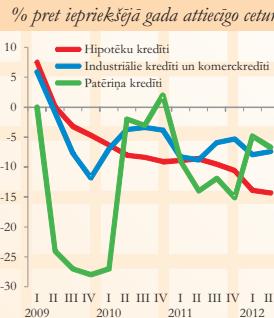
Kredītu atlīkumi samazinās jau kopš 2009. gada vidus un 2012. gada septembrī tie bija par 11,2% mazāki nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Joprojām visstraujāk samazinās hipotekāro kredītu atlīkumi. Saruka arī industriālo kredītu un komerckredītu atlīkumi. Savukārt patēriņa kredītu atlīkumi šajā periodā saruka par 10,2 procentiem.

Latos izsniegtā īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2012. gada 3. ceturksnī bija 5,2%. Lai gan ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2012. gada 2. ceturksnī bija 6,9% un sasniedza zemāko rādītāju pēdējo gadu laikā, tomēr 3. ceturksnī tā pieauga līdz 9,7%, kas ir šā gada augstākais rādītājs. Eiro izsniegtā īstermiņa un ilgtermiņa kredītu vidējās svērtās procentu likmes bija attiecīgi 3,6% un 7,3%, kas ir zemākas nekā latos izsniegtā kredītu procentu likmes.

Procentu likmes izsniegtajiem kredītiem

Rezidentiem izsniegtā kredītu dinamika

Izsniegtā kredītu atlīkumi struktūra

Valsts konsolidētais kopbudžets

Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai un palielinoties nodokļu ieņēmumiem, valsts fiskālais stāvoklis pakāpeniski uzlabojas – budžeta ieņēmumi pieauga un budžeta deficitis samazinās.

Valsts konsolidētā kopbudžetā ieņēmumi 2012. gada trīs ceturkšnos bija 4286,9 milj. latu, kas bija par 12,7% vairāk nekā 2011. gada 3 ceturkšnos.

Šajā periodā nodokļu ieņēmumi pieauga par 11,7%. Visstraujāk pieauga ieņēmumi no uzņēmumu ieņākuma nodokļa (par 31,3%), kas norāda uz uzņēmumu finanšu rādītāju uzlabošanos. Pievienotās vērtības nodokļu ieņēmumi pieauga par 16,8%, iedzīvotāju ieņākuma nodoklis – par 10,4% un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – par 8,1%. Nodokļu ieņēmumi pieauga arī pārējās nodokļu grupās.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2012. gada trīs ceturkšnos bija 3945,6 milj. latu un salīdzinājumā ar 2011. gada attiecīgo periodu tie ir palielinājušies par

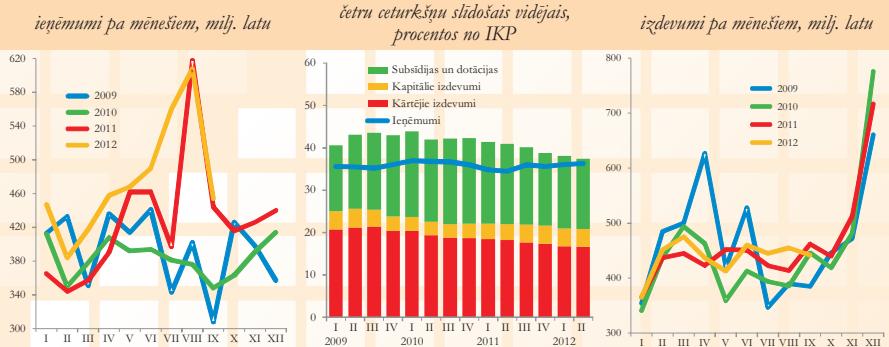
2,1%. 2012. gada 1. pusē ir nedaudz samazinājušies izdevumi subsīdijām un dotācijām, savukārt lielākais pieaugums bija vērojams kapitāliem izdevumiem.

2012. gada trīs ceturkšnos valsts konsolidētā kopbudžetā finansiālais pārpakalums pieauga līdz 341,3 milj. latiem. Salīdzinājumam – 2011. gada attiecīgajā periodā valsts konsolidētā kopbudžetā bija 57,7 milj. latu liels finansiālais deficitis, kas nozīmē, ka konsolidētā kopbudžetā bilance ir uzlabojusies par 398,9 milj. latu.

2012. gada 3. ceturkšnā beigās valsts parāds bija 5380,4 milj. latu, kas kopš gada sākuma palielinājās par 164,2 milj. latu. Valsts ārējais parāds bija 87,7% no kopējā valsts parāda, bet iekšējais parāds veidoja 12,3% no kopējā valsts parāda.

Vidējā termiņā, virzoties uz valdības nosprausto mērķi – 2014. gadā ieviest eiro, budžeta deficitu plānots samazināt 2012. gadā – līdz 1,9% no IKP, 2013. gadā – 1,4%, un 2014. gadā – līdz 0,8% no IKP.

Valsts konsolidētā kopbudžetā ieņēmumi un izdevumi

Iedzīvotāju ienākumi

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos un augot pieprasījumam pēc darbaspēka, vidējais atalgojums tautsaimniecībā pakāpeniski palielinās. 2011. gadā vidējā bruto alga palielinājās par 4,4%, salīdzinot ar 2010. gadu. Atalgojums pieauga vienlīdz strauji gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā, turklāt pieaugums bija vērojams faktiski visās nozarēs. Būtiskākais atalgojuma pieaugums bija komercpakalpojumu sektorā, kā arī lauksaimniecībā un mežizstrādes nozarē.

2012. gada 2. ceturksnī bruto darba alga pieauga par 3,7%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni, un bija 481 lats. Visaugstākā darba alga bija Rīgas reģionā. Gada griezumā algas pieauga gan privātajā sektorā, gan sabiedriskajā sektorā, kaut gan sabiedriskajā sektorā pieaugums bija nedaudz straujāks (par 4,6%) nekā privātajā sektorā (par 3,4%).

Straujākais atalgojuma pieaugums bija transporta un uzglabāšanas pakalpojumu nozarē (par 10,7%), elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarē (6,4%) un valsts pārvadācēji (6,5%). Vienlaikus nozīmīgs atalgojuma pieaugums bija vērojams arī apstrādes rūpniecībā un finanšu pakalpojumu nozarē. Augstākais atalgojuma līmenis saglabājās finanšu pakalpojumu nozarē – vidējā 1015 lati.

Reālā darba alga 2011. gadā, neskatoties uz vidējā atalgojuma pieaugumu, saglabājās praktiski nemainīga. Atalgojuma pieauguma pozitīvo efektu mazināja patēriņa cenu palielināšanas. 2012. gada 2. ceturksnī, salīdzinot ar 2011. gada attiecīgo periodu, reālais atalgojums palielinājās par 1,5 procentiem.

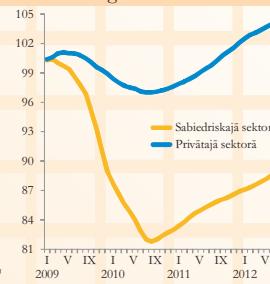
2012. gadā palielinājās arī vidējās vecuma pensijas apmērs, kas 2012. gada 3. ceturksnī bija 181 lati, kas ir par 1,2% vairāk nekā 2011. gada attiecīgajā periodā.

Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa

latos

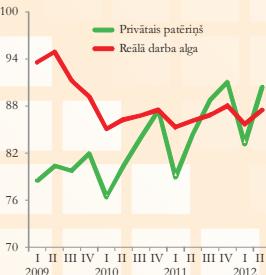

12 mēnešu slidošais vidējais indekss,
2008. gada decembris = 100

Reālās darba algas un
privātā patēriņa dinamika

2008. gada 4. ceturksnis = 100

Nodarbinātība un bezdarbs

Ekonomiskās lejupslīdes laikā no 2008. gada līdz 2010. gadam stāvoklis darba tirgū iešērojami paslīktinājās. Kopš 2010. gada sākuma, pakāpeniski atjaunojoties ekonomiskajām aktivitātēm, situācija darba tirgū uzlabojas – palielinās nodarbinātība, pakāpeniski samazinās bezdarbs un pieaug brīvo darba vietu skaits.

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas novērtējumu nodarbināto skaits 2011. gadā palielinājās par 2,5%, salīdzinot ar 2010. gadu. Gada laikā būtiski samazinājās arī bezdarba līmenis. Vidēji 2011. gadā tas veidoja 16,2%, kas ir par 3,3 procentpunktiem mazāk nekā 2010. gadā.

Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem 2012. gada 3. ceturksnī nodarbināto skaits sasniedza 905 tūkst., kas ir par 3,4% jeb 30 tūkst. vairāk nekā 2011. gada 3. ceturksnī. Vienlaikus ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir pieaudzis mēreni (par 1,6%). Bezdarba līmenis 2012. gada 3. ceturksnī bija 13,5%, kas ir par 1,6 procentpunktiem mazāk nekā

pirms gada.

Reģistrēto bezdarba līmenis 2012. gada oktobra beigās sasniedza zemāko līmeni kopš 2009. gada aprīļa un bija 10,7% – reģistrēti bija 105,9 tūkstoši bezdarbnieku, kas ir par 24,6 tūkstošiem mazāk nekā 2011. gada oktobrī. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājās Latgales reģionā (21,3%), bet zemākais – Rīgā (6,7%). 2012. gada oktobra beigās 45% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgālā par gadu).

Kopš 2010. gada vidus ir vērojams arī salīdzinoši stabils reģistrēto brīvo darbavietu pieaugums.

2012. gada septembra beigās kopumā bija reģistrētas 5073 vakances, kas bija par 36,2% vairāk nekā 2011. gada atbilstošajā periodā. Apmēram puse no brīvajām darba vietām bija Rīgas reģionā.

Paredzams, ka situācija darba tirgū turpinās uzlaboties arī gada nogalē. Vienlaikus riski, kas saistīti ar globālās ekonomikas recessiju rada nenoteiktību par situācijas attīstību nākamā gada pirmajā pusē.

Nodarbinātie un ekonomiski aktīvie iedzīvotāji

tūkstošos

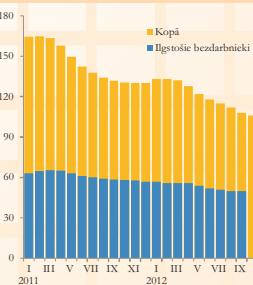
Darba meklētāji un vaktās darba vietas

tūkstošos

Reģistrēto bezdarbnieku skaits

tūkstošos

Baltijas valstis. Svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaita 2012. gada 1. janvārī, tūkst.	1318,0	2042,4*	3199,8
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu			
2010. gads	3,3	-0,9	1,5
2011. gads	8,3	5,5	5,9
2012.g. II cet.	2,2	5,0	2,1
2012.g. III cet.**	3,4	5,3	4,4
Apstrādes rūpniecības produkcijas kopajām, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2010. gads	23,5	16,5	6,6
2011. gads	16,8	11,7	7,4
2012.g. II cet.	-1,7	9,0	-2,5
2012.g. II cet.	-2,5	7,2	6,9
Bezdarba līmenis, darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem			
2010. gads	16,9	18,7	17,8
2011. gads	12,5	16,2	15,3
2012.g. II cet.	10,2	16,1	13,2
2012.g. II cet.	9,7	13,5	12,3
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2010. gads	3,0	-1,1	1,3
2011. gads	5,0	4,4	4,1
2012.g. II cet.	3,9	2,3	2,7
2012.g. II cet.	3,7	1,7	3,2
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2010. gads	3,3	3,1	10,3
2011. gads	4,4	7,7	13,8
2012.g. II cet.	2,0	2,9	4,2
2012.g. II cet.	1,9	2,3	4,9

* – 2011. gada dati pārrēķināti pēc tautas skaitīšanas rezultātiem, sākot ar 2012. gadu Darbaspēka apsekojuma rezultāti aprēķināti, izmantojot tautas skaitīšanā noteikto iedzīvotāju skaitu. Pārrēķins par 2010. gadu būs pieejams 2013. gada 2. pusē. Līdz tam, sākot ar 2011. gadu, dati nav salīdzināmi ar iepriekšējiem periodiem.

** – IKP ātrais novērtējums.